



Język Hasel Przedmiotowych Biblioteki Narodowej

IV. 1. HASŁO OSOBOWE

1. UWAGI OGÓLNE.....	1
2. FORMA HASŁA OSOBOWEGO.....	1
3. ZMIANY NAZWY.....	3
4. JĘZYK I PISOWNIA	4
5. DOPOWIEDZENIA	5

1. Uwagi ogólne

Hasło osobowe to nazwa własna identyfikująca osobę (rzeczywistą lub fikcyjną) lub grupę osób.

Podstawa wyboru i redakcji hasła: norma PN-N-01229 : 2002 *Hasło opisu bibliograficznego – Hasło osobowe* i instrukcja Marii Janowskiej *Hasło osobowe. Wybór i zasady tworzenia w bibliografii narodowej i katalogach Biblioteki Narodowej*, Warszawa 1998

W hasłach przedmiotowych mogą wystąpić nazwy identyfikujące:

- osoby rzeczywiste,
- bóstwa, postaci mityczne i legendarne,
- postaci fikcyjne (bohaterowie literaccy i filmowi)
- rodziny, rody i dynastie

2. Forma hasła osobowego

- nazwy wyrażone imieniem i nazwiskiem

Nazwa własna składająca się z imienia i nazwiska jest zapisywana w hasle w szyku nazwisko-imię, przed imieniem występuje przecinek oraz spacja. Dotyczy to również pseudonimów oraz nazw osób fikcyjnych.

Np.:

Mickiewicz, Adam
Proust, Marcel
Prus, Bolesław
Poirot, Hercule

- nazwy rozpoczynające się od imienia

Nazwy, które zapisuje się zaczynając od imienia, to przede wszystkim:

- nazwy świętych i błogosławionych oraz papieży – zawsze gdy to możliwe, w wersji spolszczonej

Np.:

Wojciech (św. ; ca 956-997)

Joanna d'Arc (św. ; ca 1412-1431)

Jan Paweł II (papież ; 1920-2005)

- nazwy władców i członków ich rodzin - zawsze gdy to możliwe, w wersji spolszczonej

Np.:

Elżbieta II (królowa Wielkiej Brytanii ; 1926-)

Henryk IV (król Francji ; 1553-1610)

Bolesław Krzywousty (książę Polski ; 1086-1138)

Septymiusz Sewer (cesarz rzymski ; 146-211)

- nazwy rodów, rodzin i dynastii

Nazwę osobową należy podawać w haśle w mianowniku liczby pojedynczej. Dotyczy to również nazw rodzin, z wyjątkiem nazw dynastii pochodzących od imienia

Kwiatkowski (rodzina)

Radziwiłł (rodzina)

Montesquieu (rodzina)

Szabo (rodzina)

Kennedy (rodzina)

Vasa (ród)

Habsburg (ród)

Bourbon (ród)

Piastowie (ród)

Przemyślidzi (ród)

Jagiellonowie (ród)

Arpadowie (ród)

W wyjątkowych przypadkach występują inne formy, poświadczone w źródłach informacyjnych

Np.:

Mogołów Wielkich, dynastia

Julijsko-Klaudyjska, dynastia

Askańska, dynastia

Herodiańska, dynastia

3. Zmiany nazwy

Podstawowe zasady wyboru haseł:

- zawsze ta sama nazwa danej osoby,

W przypadku, gdy dana osoba używa/używała lub jest znana pod różnymi nazwami, polska norma dopuszcza zachowanie tych nazw w hasłach i powiązanie ich odsyłaczami „zob. też”.

W hasłach przedmiotowych nie wprowadza się takich haseł: jedna osoba może wystąpić tylko pod jedną nazwą, wszystkie pozostałe traktujemy jako formy odsyłaczowe.

Np.:

Szczypiorski, Andrzej
nie: Andrews, Maurice S.

Jan Paweł II
nie: Wojtyła, Karol

Henryk III (król Francji)
nie: Henryk Walezy

Słomczyński, Maciej
nie: Alex, Joe
Kwaśniewski, Kazimierz

- spośród nazw różnych, pod którymi dana osoba występuje, należy wybrać w następującej kolejności:

a) nazwę najczęściej używaną przez daną osobę, np. nazwę używaną do podpisywania własnych dzieł

Np.:

Prus, Bolesław
Stendhal
Orwell, George
Celan, Paul
Dietrich, Marlene
Callas, Maria
Worcell, Henryk

b) nazwę występującą we współczesnych wydawnictwach informacyjnych: bieżących bibliografiach narodowych, słownikach biograficznych, encyklopediach itp., wydanych przede wszystkim w kraju działalności (pobytu) danej osoby.

Np.:

Modrzewski, Andrzej Frycz
Kossak, Zofia

c) nazwę ostatnią
Np.:

Sayn-Wittgenstein, Karolina
Beck, Jadwiga
Kalergis, Maria
August II
Teresa Benedykta od Krzyża
Jan Paweł II

4. Język i pisownia

Nazwiska zawierające wiele elementów (nazwiska złożone, z rodzajnikami, przyimkami itp.) należy porządkować według zasad przyjętych w wydawnictwach informacyjnych odpowiedniego kraju.

Nazwisk ani imion we współczesnych językach europejskich nie należy podawać w hasłach w formie spolszczonej
Np.:

Chopin, Fryderyk
nie: Szopen, Fryderyk

Schubert, Franz
nie: Schubert, Franciszek
Szubert, Franciszek

Hašek, Jaroslav
nie: Haszek, Jarosław

Nazwy wyrażone pismem niełacińskim należy poddać konwersji.

Alfabet cyrylicy należy transliterować zgodnie z PN-ISO 9:2000 Informacja i dokumentacja – Transliteracja znaków cyrylicy na znaki łacińskie – Języki słowiańskie i niesłowiańskie

Alfabet grecki – zgodnie z PN-ISO 843:1999 Informacja i dokumentacja – Konwersja znaków greckich na znaki łacińskie

Alfabet hebrajski – zgodnie z PN-74/N-01111 Transliteracja alfabetu hebrajskiego

Pismo jidysz – zgodnie z PN-74/N-011212 Transliteracja pisma jidysz

Np.:

Esenin, Sergej Aleksandrovič
Ahmatova, Anna Andreevna
Hmél'nic'kij, Bogdan Zinovij
Marangozov, Cvetan
Bayhaqi, Ahmad ibn al-Husayn

Przy konwersji innych pism niełacińskich należy oprzeć się na normach i zaleceniach międzynarodowych. W praktyce opracowania przedmiotowego najczęściej przejmuję się nazwy z takich źródeł informacji, w których zapisane są pismem łaćńskim (encyklopedie, bazy danych, monografie).

Jeśli dana osoba jest powszechnie znana pod nazwą pisaną alfabetem łaćńskim, należy tę nazwę przejąć do hasła. Formę transliterowaną należy podać w kartotece wzorcowej jako hasło odrzucone

Np.:

Avicenna

nie: Aven Sina

Ibn Sina

Husain ibn ‘Abd Allah

Ibn Sina, Abu Ali

Ibn Sina, abu Ali al-Husain

Ibn Sina, Abu ‘Ali al-Husain Ibn ‘Abd Allah

5. Dopowiedzenia

Jako podstawowe dopowiedzenie podaje się daty biograficzne, tj. rok urodzenia i śmierci. Daty roczne sprzed naszej ery oznacza się skrótem „a.C.” (ante Christum).

Jeżeli nie można ustalić dokładnych dat rocznych, podaje się daty przybliżone oznaczone skrótem ca lub ?. Nie określa się w dopowiedzeniu stulecia. Jeśli znana jest tylko jedna z dat, w miejsce drugiej pozostawia się puste miejsce (spacja).

Dopowiedzenia podaje się w nawiasie okrągłym z odstępem przed pierwszym nawiasem. Dopowiedzenie jednego typu należy oddzielać kreską ukośną z odstępami po obu jego stronach. Poszczególne części takiego dopowiedzenia należy oddzielać przecinkiem i odstępem. Dopowiedzenia różnego typu oddziela się średnikiem z odstępami po obu jego stronach.

Np.:

Sophocles (ca 496-406 a.C.)

Bacon, Roger (1214?-1294)

Lubomirska, Dorota (-1854)

Brodrick, Alan Houghton (1890-)

Frolova, Irina Ivanovna (1928?-)

Dardenne, Sabine (1983-)

Daty biograficzne dodaje się zasadniczo w celu rozróżnienia osób o takich samych nazwach

Np.:

Długosz, Jan (1415-1480)

Długosz, Jan (1929-1962)

Radziwiłł, Janusz (1612-1655)

Radziwiłł, Janusz (1880-1967)

Kowalski, Jan (1921-)

Kowalski, Jan (1930-)

W JHP BN daty te dodajemy obligatoryjnie do wszystkich nazw osobowych, nawet jeśli nie jest to niezbędne do identyfikacji danej osoby. Daty muszą pochodzić z ogólnodostępnych źródeł informacji (encyklopedie, informatory, słowniki biograficzne, artykuły w czasopiśmie, nekrologi, notki o autorach zamieszczone w publikacjach itp.). W żadnym wypadku nie należy podawać dat uzyskanych inną drogą, czy to od osoby zainteresowanej czy to osób trzecich, ani ustalać dat analizując treść publikacji, np. pamiętników.

Nie stosuje się w hasłach przedmiotowych dopowiedzeń typu tytuł naukowy lub zawodowy, określenie zawodu, miejsce pracy, nawet, jeśli nie jest możliwe ustalenie dat biograficznych, a dodane dopowiedzenie pozwoliłoby rozróżnić dwie osoby o identycznej nazwie.

Dodaje się określenia „st.” (starszy), „mł.” (młodszy) oraz „ojciec” i „syn”, o ile są ściśle związane z nazwą i występują w źródłach informacji, zawsze w języku polskim.

Holbein, Hans (1465-1524 ; st.)

Holbein, Hans (ca 1497-1543 ; mł.)

Strauss, Johann (1804-1849 ; ojciec)

Strauss, Johann (1825-1899 ; syn)